

Ko Ha Tatā Hinehina ma'a Fololeni

Fai 'e Jordan Monson Wright
(Makatu'unga 'i ha talanoa mo'oni)

Na'e a'u mai 'a Fololeni 'Oniseke ki he'ene feitu'u Nangamaheni 'i he māketi tokolahi 'i 'Onitisa, Naisiliā. Na'e fonu 'a e ve'ehalā 'i he kau fakamāketi ne nau ui holo ki he kau fakatau femo'uekinā. Na'e fakapalanisi 'e he kau fefiné e 'ū takainga me'a 'i honau 'ulū lolotonga ia 'enau lué. Ko e toki tutuku pē ia 'a e akó, pea na'e 'ilo'i 'e Fololeni na'e fiefia 'a hono ngaahi kaungāme'á 'i he'enau mālōlō mei he kalasí. Ka ko e taimi tutukú na'e ha'u 'a Fololeni ke fakatau atu 'a e la'i'akaú (bitterleaf) 'i heni he māketí. Ko hono faingamālie pē ia ke ne ma'u ai ha pa'anga ke totongi 'aki 'ene akó.

Ka na'e 'ikai ke hanu 'a Fololeni ia. He ko hono mo'oni, 'oku nofo fuoloa 'ene fa'e'e 'i he māketí he 'aho kotoa pē ke fakatau atu 'a e 'ufi ke fakatau mai 'aki ha me'akai ma'á e fāmilí. Na'e ngāue mālohi 'a Mama. Na'e ngāue mālohi 'ene ongomātu'á

fakatau'osi. Ka koe'uhí ko e 'ikai ke na ako lelei, na'e si'isi'i pē e ngāue na'á na lava 'o faí. Na'e meimei 'osi 'a Fololeni mei he ako lautohí. Kapau 'e hoko atu 'ene akó, 'e lava ke ne ma'u ha ngāue 'oku vahe lelei peá ne tokoni ai ki hono fāmilí.

'I he foki 'a Fololeni ki 'apí, na'á ne 'eke ange ki he'ene ongomātu'á, "Okú mo pehē te u lava 'o hū ki he ako'anga mā'olungá? Pea mahalo pē ki he 'univēsiti?"

Na'e sio 'a Mama kia Nnam (tamai) mo kalokalo hono 'ulū. Na'e pehē ange 'e Nnam, "Oku lahi ange e fakamole ki he 'univēsiti 'i he me'a 'oku tau ma'ú." Na'e sio hifo 'a Fololeni ki hono suú. Na'e 'ikai ke ne loto ke sio 'a Mama mo Nnam ki he'ene loto-mamahí.

Hili ha ngaahi 'aho mei ai, na'e 'alu 'a Fololeni ki he falemahakí ke 'omi ha faito'o mei ai. Na'e meimei ke tokolahi tatau pē 'a e falemahakí mo e māketí, ka na'e 'ikai ke longoa'a tatau. Na'e siofi 'e Fololeni 'a e kau nēsí 'i honau tatā fefeka lanu hinehiná. Na'á ne fakakaukau-loto 'okú ne tui ha teunga pehē, 'o ne tokoni'i 'a e kau mahakí mo e fanga ki'i pēpē 'i ha fu'u falemahaki lahi. Mahalo 'e lava ke ne hoko ko ha neesi.

Na'e 'ilo'i 'e Fololeni na'e mo'oni 'ene ongomātu'á—'e faingata'a ke ma'u ha ako lelei. Ka na'e 'ilo'i 'e Fololeni 'a e founa ke ngāue mālohi aí. Na'á ne fakakaukau ke ne feinga.

Ne tatau ai pē pe ko e hā e lahi e ngāue ne fai 'e Fololeni he 'ahó, ka na'á ne tuku ha taimi

ke ne ako ai. Na'á ne lava'i 'a e sivi hū ki he ako'anga mā'olungá, pea na'e nō mai 'e Nnam ha pa'anga fe'unga ke ne hū 'aki. Na'á ne 'ilo'i kimui 'e lava ke tokoni 'a e pule'angá ki hono totongi 'ene ako nēsí. 'E lava pē ke hoko 'ene misí!

Ka 'i he a'u ki he taimi ke kamata ai e ako nēsí, na'e ki'i ongo'i veiveiua 'a Fololeni. 'E fēfē kapau 'oku fu'u faingata'a ia? 'E fēfē kapau te ne ongo'i tuenoa? Na'e punou hifo 'a Fololeni 'o lotu, "E 'Otua, fakamolemole mu'a 'o 'omi 'a e ivi ke u hū ki he ako'anga nēsí mo ngāue mālohi."

'I he ako'anga nēsí, na'e 'ilo'i 'e Fololeni 'a e founa ke tufaki ai 'a e faito'o mo tauhi e 'ū me'angāue ke ma'a mei he siemú. Ne mo'ui lelei 'ene kau mahakí he taimi 'e ni'ihí, pea 'ikai pehē he taimi 'e ni'ihí. Na'e fa'a lotua 'e Fololeni ke ne ma'u ha loto-to'a. Hili ha ta'u faingata'a 'e tolu, na'e 'osi 'a Fololeni mei he akó mo e pale ki he tokotaha ako tu'u-ki-mu'a taha 'i he'ene kalasí. Kuo hoko 'o mo'oni 'ene misí! Na'á ne a'u 'o tui 'a e tatā neesi hinehiná, *pea* na'e lava ke ne ma'u ha pa'anga fe'unga ke tokoni ki hono fāmilí.

Hili ha ngaahi ta'u lahi mei ai, na'e 'a'ahi 'a Fololeni ki ha kolo tokosi'i 'i he Misiona Kana 'Akalaá. Na'e hoko

hono husepānití, ko Kulisitofā Sukula, ko e palesitene misi-ona he feitu'u ko iá. Ne fetaulaki 'a Fololeni mo e fānau 'e ni'ihí 'i he koló na'e 'ikai ke nau fa'a lava 'o 'alu ki he akó. Na'e 'ikai ke nau fakapapau'i pe ko e hā e me'a te nau fai he kaha'ú. Ne nau fakamanatu kia Fololeni 'a e taimi na'á ne kei si'i aí. "Ko e hā ha me'a te u lea 'aki ke tokoni'i kinautolu?" Ko e lotu fakalongolongo ia 'a Fololení.

Na'á ne ongo'i leva ha ue'i mahino ne pehē mai: Talanoa ange kiate kinautolu fekau'aki mo ho'o mo'uí.

Na'e fakakaukau 'a Fololeni ki he'ene mo'uí. Kuó ne ngāue 'i ha 'ū falemahaki 'i Naisilia mo e 'Tunaiteti Siteití. Kuó ne mali mo ha tangata lelei, pea na'á na 'ilo'i 'a e Siasi 'o Sīsū Kalaisi 'o e Kau Mā'oni'oni 'i he Ngaahi 'Aho Kimui Ní. Kuó ne hoko ko ha fa'ē. Ko 'eni 'okú ne tokoni'i 'a e kau faifekau' ke nau mo'ui lelei mo ngāue mālohi. Kuo tokoni'i ia 'e he Tamai Hēvaní ke ne hoko ko ha neesi. Kuó Ne tokoni'i ia ke ne ngāue 'o lahi ange 'i he me'a na'á ne fakakaukauloto atu ki aí. Te Ne lava 'o fai 'a e me'a tatau ki he fānau ko 'ení.

Na'e vakai atu 'a Fololeni ki he fānau' peá ne malimali. "Oku mou 'ilo'i 'a e 'ū tatā hinehina 'oku tui 'e he kau nēsí? Na'á ku sio ki he tatā tatau pē peá u fakakaukau ai ke u hoko ko ha neesi . . ." ●

'Oku nofo 'a e tokotaha na'á ne fa'ú 'i Misikeni, USA.

NGAAHI 'A FAKATĀ 'A ARTHUR LIN

'Oku hā 'i he la'itā ko 'ení 'a Fololeni 'i he faifai peá ne tui hono tatā hinehina pē 'o'oná!

